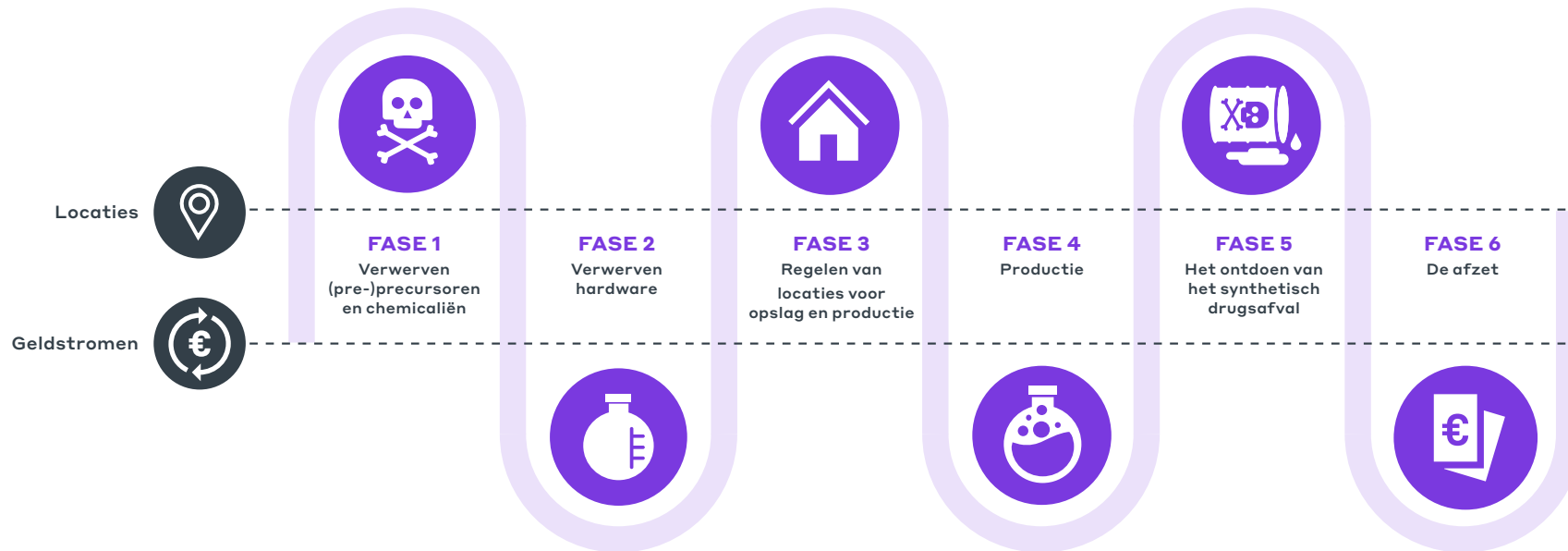

Managementsamenvatting fenomeenanalyse synthetische drugs Oost-Nederland

Nederland is een belangrijke speler in de synthetische drugsproductie. De ernst en de ondermijnende gevolgen ervan zijn in Oost-Nederland volledig doorgedrongen en de aanpak heeft bij de verschillende partners hoge prioriteit. Echter, het zicht op synthetische drugscriminaliteit bleek versnipperd en het ontbrak aan een integraal beeld over hoe dit fenomeen zich in Oost-Nederland manifesteert.

Dit gaf aanleiding tot deze fenomeenanalyse, met als centrale onderzoeksvraag: Hoe kenmerkt de productieketen van synthetische drugs zich in Oost-Nederland en welke rol spelen de partners in de aanpak? Deze vraag is beantwoord aan de hand van de zes fasen van het hieronder weergegeven crimescript synthetische drugs.

Deze fenomeenanalyse synthetische drugs:

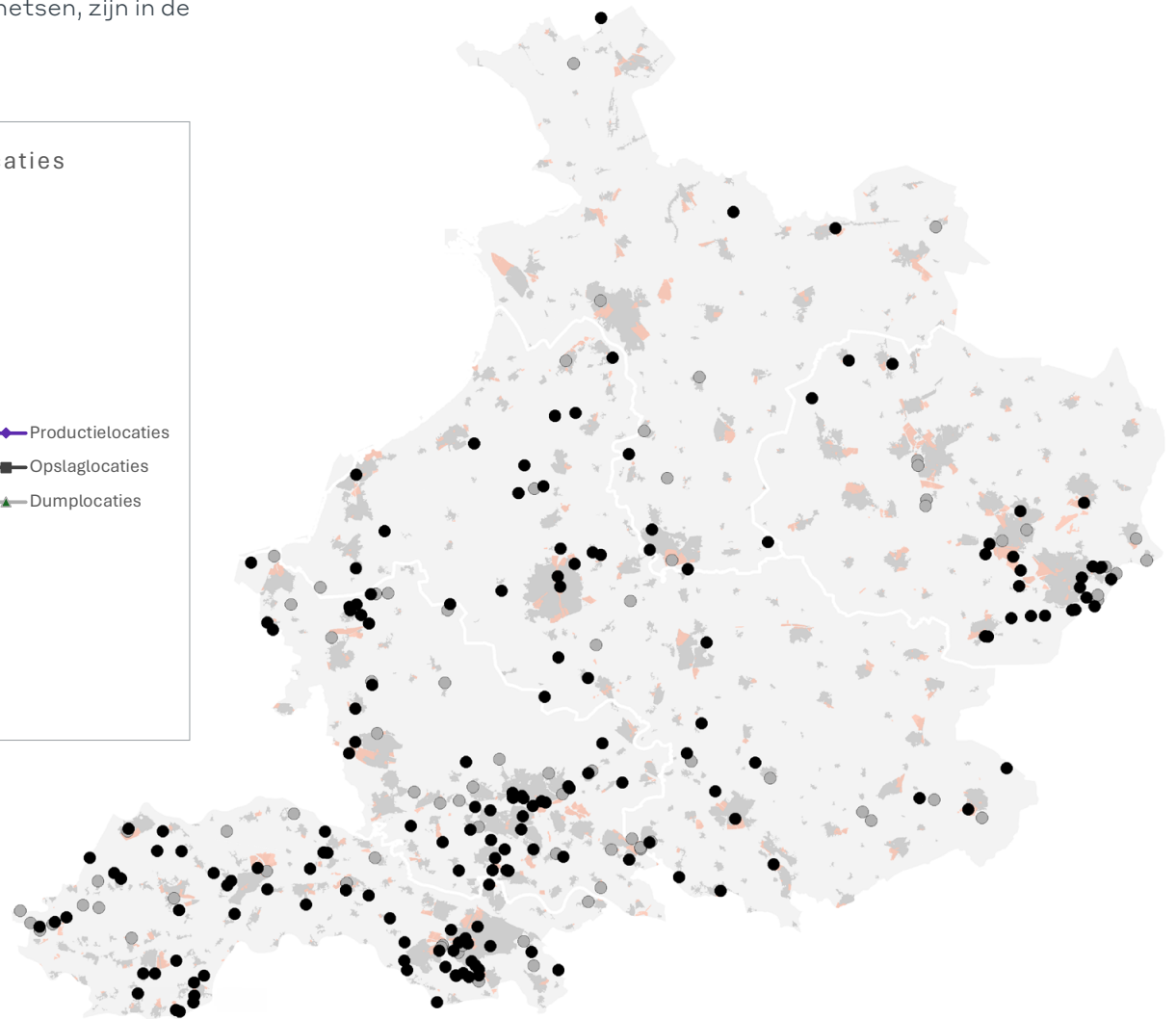
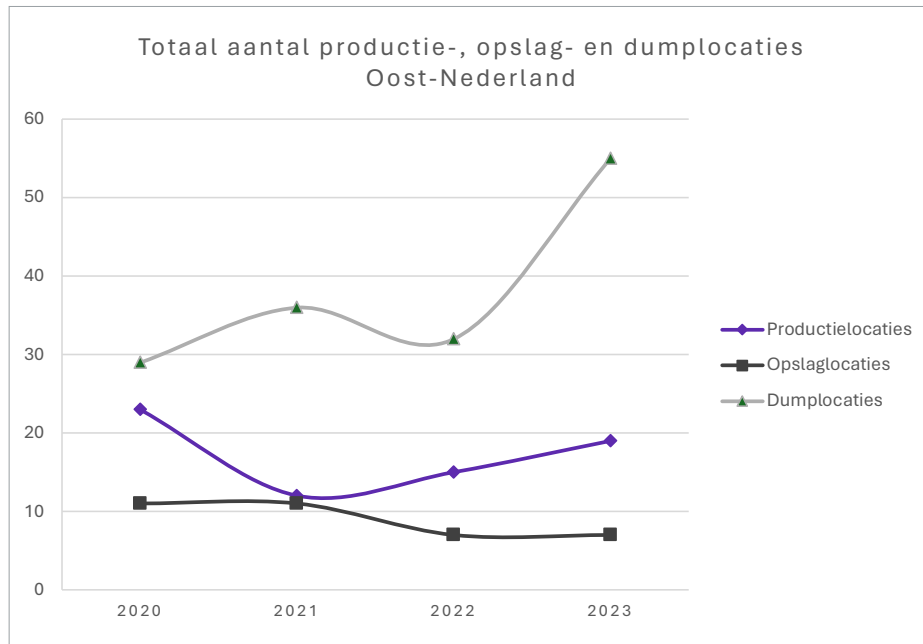
- ✓ geeft een regiobreed integraal beeld van de aard en omvang van de verschillende fasen van de synthetische drugsketen in Oost-Nederland;
- ✓ geeft inzicht in de rol van de partners en de integrale samenwerking bij de aanpak van de synthetische drugsketen.

Deze managementsamenvatting geeft een beeld van de fenomeenanalyse op hoofpunten. [Download de volledige fenomeenanalyse](#) op het Kennisplatform Ondermijning. Bekijk ook het [handelingsperspectief voor gemeenten](#) en de bijbehorende [communicatie-toolkit](#).

De analyse is gemaakt op basis van literatuuronderzoek, expertinterviews en een grondige dossierstudie naar alle aangetroffen productie-, opslag- en dumplocaties in Oost-Nederland in de periode 2020 t/m 2022. In totaal ging het in deze onderzoeksperiode om 176 dossiers met betrekking tot 174 unieke locaties. Om een zo actueel mogelijk beeld te schetsen, zijn in de rapportage ook de laatste cijfers over 2023 weergegeven.

- Productie-, opslag en dumplocaties 2020 t/m 2022
- Productie-, opslag en dumplocaties 2023

1. Verwerven (pre-)precursoren en chemicaliën

Om te komen tot een eindproduct zijn verschillende grondstoffen nodig. De basisgrondstof wordt een precursor genoemd. Om de wet te omzeilen worden veelal pre-precursoren geïmporteerd, die eenvoudig omgezet kunnen worden in precursoren. Voor de (pre-)precursorenhandel zijn de internationale contacten en specifiek de connecties met China van groot belang. Er worden onder andere dekmantelbedrijven opgezet om de bulk aan (pre-)precursoren te importeren. Andere (veelal legale) chemicaliën, zoals zuren en oplosmiddelen, komen uit diverse Europese landen of worden in Nederland zelf gemaakt en zijn dus makkelijker te verkrijgen.

Om de synthetische drugsmarkt effectief te verstoren, moeten de overheidspartners integraal meer focussen op de aanpak van (pre-)precursoren. Hierin zit namelijk de grote financiële waarde en bovendien zijn ze onmisbaar in het productieproces van synthetische drugs. Om dit effectief te kunnen doen hebben we nog meer informatie nodig over hoe deze fase zich in Oost-Nederland manifesteert en de bedrijven en personen die hierbij (mogelijk) betrokken zijn. Hiervoor is nader onderzoek nodig.

2. Verwerven hardware

Naast grondstoffen is hardware nodig om synthetische drugs te produceren. Ketels zijn cruciaal voor de productie van synthetische drugs en tablettermachines specifiek voor de productie van XTC. De meeste ketels die worden aangetroffen in productielocaties zijn gemodificeerde ketels.

Specialistische ketelbouwers, die de grote en gespecialiseerde ketels op maat kunnen bouwen, zijn schaars en vormen soms een bottleneck binnen het productieproces. Veel andere hardware zoals jerrycans, vrieskisten en weegschalen, kent (in Nederland) ook legale toepassingen, is gemakkelijk te verkrijgen en dus ook makkelijk vervangbaar.

Ook voor deze fase geldt dat er geen specifieke informatie voor Oost-Nederland naar voren is gekomen uit de dossierstudie. Dit kan betekenen dat de informatie nog niet voorhanden is, bijvoorbeeld vanwege de focus op het ontdekken van productielocaties. Vervolgonderzoek naar bedrijven in Oost-Nederland die hierin (bewust of onbewust) kunnen faciliteren is nodig.

3. Regelen van locaties voor opslag en productie

Criminelen hebben een locatie nodig om de drugs te vervaardigen en hun grondstoffen, hardware en (tussen- en/of gereed-)producten op te slaan. De opslag en productie vinden meestal niet plaats op dezelfde locatie. Het regelen van locaties is volgens experts een specialistische rol. De 'locators' vinden locaties door gebruik te maken van hun netwerk, maar bijvoorbeeld ook door simpelweg op verhuursites te kijken en rond te rijden in verschillende gebieden om geschikte locaties te lokaliseren. Opslaglocaties zijn iets makkelijker te regelen dan productielocaties. Door de geraffineerde afschermmethoden is er weinig zicht op opslaglocaties en deze zijn bovendien moeilijk te linken aan ontdekte productielocaties.

De onzekerheid van het bedrijfsbestaan en toenemende leegstand bij agrariërs (in het buitengebied) vormen de aankomende jaren een risico op misbruik van deze panden. Echter, niet alleen het buitengebied is

kwetsbaar. Binnen de onderzoeksperiode zijn namelijk 29 opslaglocaties ontdekt, waarvan meer dan de helft werd aangetroffen in woonkernen in panden met een woonfunctie of industrie-/kantoorfunctie. In de meeste gevallen is er op papier geen sprake van leegstand. Opvallend is het relatief grote aandeel opslaglocaties ten behoeve van de productie van MDMA, terwijl het aantal ontdekte MDMA-productielocaties relatief laag is. In relatie tot achttien opslaglocaties zijn verdachten aangehouden. Op drie locaties na, lagen de aangetroffen opslaglocaties in Gelderland.

In totaal gaat het om 49 verdachten. Het overgrote deel van deze verdachten is man en heeft (ook) de Nederlandse nationaliteit. Het merendeel heeft antecedenten in verschillende delictscategorieën.

Een verdiepende verkenning op kenmerken van vastgoedlocaties is noodzakelijk voor een effectieve aanpak. Om beter inzicht te krijgen in locaties die worden gebruikt voor opslag of productie van synthetische drugs is het van belang om kenmerken van de aangetroffen locaties, wijze van financiering, huurders en eigenaren te registreren en inventariseren. De oriëntatie hierop is al gestart.

4. Productie

Wanneer de grondstoffen en hardware binnen zijn en de productielocatie is ingericht, kan gestart worden met het vervaardigen van drugs. De syndru(productie)markt is volgens experts fluïde en flexibel: productielocaties worden (gelijktijdig) door meerdere criminele samenwerkingsverbanden gebruikt, koks en hardware worden onderling uitgeleend en op een productielocatie worden soms meerdere soorten drugs geproduceerd.

Het productieproces bestaat uit verschillende fasen. Het scheiden van productieonderdelen is volgens een expert een landelijke ontwikkeling. In de aangetroffen productielocaties in Oost-Nederland zijn echter in de meeste gevallen (en in toenemende mate) meerdere fasen van het productieproces uitgevoerd. In enkele gevallen vonden alle productiefasen op één locatie plaats.

In totaal zijn in Oost-Nederland in de onderzoeksperiode vijftig productielocaties ontdekt, waarvan er negentien nog in bedrijf waren ten tijde van de ontdekking. Het aantal ontdekte productielocaties halveerde in 2021, maar neemt sindsdien weer geleidelijk toe. In Gelderland zijn meer dan twee keer zoveel productielocaties ontdekt dan in Overijssel. Productielocaties voor de productie van amfetamine worden het vaakst aangetroffen in Oost-Nederland, wat overeen komt met het landelijk beeld. Op de tweede plaats komen de productielocaties voor de productie van methamfetamine. Er zijn relatief weinig MDMA-productielocaties ontdekt en hoewel volgens experts landelijk in toenemende mate cocaïnewaterijen worden aangetroffen, wordt deze tendens in Oost-Nederland nog niet gezien. Verder blijkt uit de analyse dat driekwart van de productielocaties zich in panden met een woonfunctie bevindt en de locaties ongeveer gelijk verdeeld zijn over woonkernen, bedrijventerreinen en het buitengebied.

In relatie tot 45 van de vijftig productielocaties werden verdachten aangehouden. In totaal gaat het om 188 aanhoudingen van 183 unieke personen. Net als bij de verdachten die betrokken zijn bij opslaglocaties, gaat het voornamelijk om mannen met (ook) een Nederlandse nationaliteit. De gemiddelde leeftijd is 41 jaar en driekwart van de verdachten heeft antecedenten.

De meeste productielocaties worden ontdekt naar aanleiding van politie-informatie, maar ook anonieme meldingen en meldingen van oplettende burgers blijken van essentieel belang. Het is waardevol om verder te investeren in bewustwordingscampagnes met betrekking tot het herkennen van signalen van synthetische drugsriminaliteit, zowel gericht op inwoners en ondernemers als op toezichthouders en opsporingsambtenaren.

5. Ontdoen van synthetisch drugsafval

De productie van synthetische drugs levert veel afval op en criminelen ontdoen zich op verschillende wijzen van dit afval. De aanname van experts is dat maximaal een derde wordt aangetroffen in de vorm van vaten en fysiek zichtbare dumpingen. Het overige afval verdwijnt via andere en minder zichtbare wegen, bijvoorbeeld via lozingen in het oppervlaktewater en de bodem, door het te vermengen in reguliere afvalstromen of door afval te verbranden.

In totaal zijn in de onderzoeksperiode 97 dumpingen geregistreerd waarvan het overgrote deel op wegen in het buitengebied. Opvallend is het aantal geregistreerde dumpingen in 2023: dat is met een toename van 72% sterk gestegen ten opzichte van het jaar 2022. Het aantal ontdekte opslaglocaties is in 2023 echter gelijk gebleven en ook het aantal opgerolde productielocaties is met een toename van 27% niet zo hard gestegen als het aantal aangetroffen dumpingen. Welke oorzaak hieraan ten grondslag ligt, is niet bekend.

Bij het grootste gedeelte van de dumpingen zijn geen verdachten aangehouden. De zes verdachten die in relatie tot vijf dumpingen zijn aange-

houden, zijn allen man en hebben (ook) een Nederlandse nationaliteit. Ook hebben zij allemaal antecedenten. De gemiddelde leeftijd ligt met 32 jaar wat lager dan de gemiddelde leeftijd van de verdachten betrokken bij de opslag- en productielocaties.

Een goede informatiepositie over deze fase, en en meer specifiek de minder zichtbare wijzen van het lozen van synthetisch drugsafval, is niet voorhanden. Onder andere vanwege de grote financiële, milieu- en gezondheidsschade die dit met zich meebrengt, is het van belang dat vervolgonderzoek wordt uitgevoerd naar de ontwikkelingen in lozen en dumpen van synthetisch drugsafval op nationaal niveau. De samenwerking bij de aanpak van drugsafvaldumpingen in Oost-Nederland moet verder verstevigd worden, om nog meer te kunnen investeren op de informatie die deze dumpingen kunnen bieden.

6. Afzet

Nadat de drugs zijn geproduceerd, komen deze op de markt om verkocht te worden. Bekend is dat veruit het grootste gedeelte van de productie bestemd is voor de buitenlandse markt, dat de drugs op verschillende wijzen worden getransporteerd en de gelden door middel van diverse modus operandi kunnen worden witgewassen. Echt goed zicht op de afzet van 'afval' producten bestaat echter niet en er worden zelden locaties aangetroffen waar groothandelpartijen synthetische drugs zijn opgeslagen. Ook ontbreekt het aan concreet en goed zicht op de transportbewegingen, de geldstromen die gemoeid zijn met de afzet en de investeringen van de verkregen winst. Om de informatiepositie te verstevigen wordt onder andere aanbevolen om een verdiepende analyse uit te voeren naar financiële dienstverleners, makelaars en/of investeerders in vastgoed die in casussen naar voren komen als verdachte/betrokkene of eigenaar van een productie- of opslaglocatie.

Rol van de partners

Bij de aanpak van synthetische drugsproductie zijn meerdere partijen, zowel publiek als privaat, betrokken. Zij vervullen allen één of meerdere rollen in het crimescript.

Partner	FASE 1	FASE 2	FASE 3	FASE 4	FASE 5	FASE 6
Beleidsorgaan en civiel						
Beleidsorgaan						
Beleidsorgaan en Operationeel (P) OEB						
Beleidsorgaan						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						

Partner	FASE 1	FASE 2	FASE 3	FASE 4	FASE 5	FASE 6
Beleidsorgaan en civiel						
Beleidsorgaan						
Beleidsorgaan en Operationeel (P) OEB						
Beleidsorgaan						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						
Beleidsorgaan (Beleidsorgaan) (BO)						

Tot slot

Uit de fenomeenanalyse blijkt onder meer dat Oost-Nederland sinds 2018 een van de koplopers in Nederland is als het gaat om het aantal ontdekte productielocaties van synthetische drugs. De omvang daarvan neemt de afgelopen jaren toe, ondanks (of misschien juist dankzij) forse inspanningen binnen de opsporing, maar ook op het gebied van preventie en handhaving. Ook het aantal ontdekte drugsafvaldumpingen (die voornamelijk in het buitengebied plaatsvinden) daalde, maar is volgens de laatste cijfers in 2023 weer fors gestegen.

Om de keten van synthetische drugscriminaliteit in Oost-Nederland effectief te kunnen verstoren, is een langdurige, gestructureerde en op elkaar afgestemde integrale aanpak vereist. Aan de basis daarvan ligt een goede en actuele informatiepositie. Met behulp van nader onderzoek kunnen we deze nog verder versterken. Het project SONAR wordt daartoe verder uitgebouwd. Ook gemeenten kunnen hun steentje bijdragen in de aanpak van synthetische drugs. Daarvoor is speciaal voor gemeenten een **handelingsperspectief** gemaakt, met een bijbehorende **communicatie-toolkit**.